

Vaclav Havel

L'ànima d'una 'revolució de vellut'

La revolució pacífica que té lloc a Txecoslovàquia ha catapultat Vaclav Havel al primer pla del nacionalisme txec. Membre fundador del grup Carta 77 i líder del Fòrum Cívic, és presentat com a futur president de la Txecoslovàquia democràtica.

Escriptor i dramaturg del teatre de l'absurd, ha patit una constant persecució oficial i ha estat empresonat durant els quatre últims anys. Una manifestació de 500.000 persones a la plaça de Sant Venceslau demanava la caiguda del Partit Comunista, la restauració de la democràcia i la presidència de Gustav Husak per a Havel. Les reunions amb el ministre de Defensa, general Mirslav Vacek, qui garantia la no-intervenció de l'exèrcit, junt amb la seua humanitat i honestat li han valgut el títol de «Lech Walesa de Praga».

—*Senyor Havel, «Jakes al fem» cridaven els manifestants a Praga. I ara hi ha anat a parar.*

—Més aviat o més tard havia de caure.

—*¿Com és que els alemanys, els hongaresos i fins i tot els búlgars s'han deslliurat de Honecker i Schiwkoff respectivament abans que els txecs i els eslovacs de la seua direcció?*

—En cap altre país s'havia nomenat l'orla governant per una força d'ocupació; tan sols en el nostre. El govern estava format abans per gent que el 1968 van estar denunciats públicament com a traïdors. Per tant, tenien un bon motiu per a desenvolupar durant 20 anys les estructures totalitàries.

—*Però a la RDA també passava el mateix.*

—Potser, però ací aquesta gent havien desmoralitzat sistemàticament la societat. Havien exclòs centenars de milers de lliures pensadors de les seues funcions, també de les files del PC. Havien fet el sistema totalitari tan perfecte que una revolució contra els que manaven o simplement un allunyament pacífic dins el nostre país, esdevingueren especialment difícils.

—*¿Hi ha dins el PC forces reformis-*

tes amb les quals pot imaginar-se vostè una col·laboració?

—Sota les condicions d'aquesta dictadura monolítica tots els representants del poder de l'estat portaven les mateixes màscares i feien la mateixa xerrameca. Si d'entre ells hi havia alguns que havien conservat un raonament propi, se l'amagaven darrere les màscares. L'actitud real s'ha mostrat a partir de situacions crítiques, en caure les màscares.

—*¿I què s'ha vist?*

—S'ha vist qui és qui. L'any 1967 no sabíem quina diferència hi havia entre Bilak i Dubcek. Uns mesos després ho vam veure ben clar. Ara ha arribat novament l'hora que caiguen les màscares.

—*¿S'imagina vostè una entesa amb el Primer Ministre Ladislav Adamec? ¿Podria esdevenir un Egon Krenz de Praga?*

—Amb els representants del poder de l'estat no mantinc contactes personals, i molt menys amistosos. Per tant, no puc saber tampoc què s'amaga darrera d'aquesta gent, què podrien ser i què no. Crec que avui hi ha almenys quatre figures que els agradaria fer el paper d'un Egon Krenz txecoslovac.

—*¿Qui són els quatre?*

—La situació és tan delicada i tan clara, que no ajudaria el probable Egon Krenz txecoslovac si parle d'ell en aquestes pàgines.

—*¿Podrien Dubcek o altres dirigents de 1968 tornar a desenvolupar un paper?*

—La majoria dels vells comunistes reformistes, que van ser escombrats per la intervenció soviètica, estan actius en la independent «Obroda», també antics ministres i funcionaris del partit. Dubcek és més aviat el representant més simbòlic que real. Però aquests vells co-

munistes reformistes són avui solament una força entre moltes.

—*¿Qui són les altres?*

—Pertot arreu es manifesten ara tendències reformistes; en els intel·lectuals, entre els estudiants, en l'administració.

—*¿I el «Fòrum Cívic», creat fa poc de temps, ha d'unificar totes aquestes forces?*

—Per si ho dubta, els darrers dies han demostrat que això és possible. Al Fòrum Cívic s'estan adherint espontàniament fins i tot grups de les estructures oficials.

—*¿I en aquest calaix de sastre s'està d'acord amb la meta a assolir?*

—En el Fòrum Cívic tenim un espectre ampli de personalitats, opinions i moviments, tenim comunistes reformistes, socialdemòcrates, demòcrata-cristians. Però en una cosa estem tots d'acord: que hem de construir una societat democràtica i plural.

—*¿Tornar a la primera república txecoslovaca de 1918?*

—No, en la història no es torna enrere. Les estructures de la societat i de tota la civilització són avui dia totalment diferents a les d'entre les dues guerres mundials. En els països de l'antic bloc soviètic potser hi haurà una nova forma de democràcia. Una còpia mecànica de la democràcia parlamentària clàssica de l'Europa Occidental no es donarà en qualsevol cas.

—*El Fòrum Cívic s'ha vist enfront una potència estatal fortament armada i lluitant aferrissada pel manteniment del poder. ¿Quina estratègia han seguit?*

—Nosaltres hem oferit als dirigents discutir sobre el futur del país i configurar una transició a una societat democràtica.

—*Però el poder de l'estat justament no volia saber-ne res. ¿El Fòrum Cívic*

«A Txecoslovàquia no es donarà una còpia de la democràcia parlamentària clàssica occidental».

té la força per fer-lo transigir? Al cap i a la fi aquest està format majoritàriament per intel·lectuals, mentre sembla que els treballadors resten al marge.

—Al nostre país és tradició des del segle XIX que els moviments socials s'impulsen sempre per part dels intel·lectuals. Així fou el 1968, i ara no és diferent. No obstant, el Fòrum Cívic ja no es pot considerar un club d'intel·lectuals.

—*¿De què, doncs?*

—Treballadors de moltes fàbriques s'hi han afegit, també ciutadans que han vist el Fòrum com la seua representació. Articular-se, és clar que ho faran més aviat els intel·lectuals que els treballadors. Els miners han de treballar baix terra, això no ho podrien fer probablement els intel·lectuals. Cadascú té per tant la seua tasca.

—*¿Espera alguna cosa dels antics partits del bloc, que ara comencen a mostrar els primers moviments d'autonomia davant del PC, com passa a la RDA?*

—Sí, els antics partits desperten a una nova vida. El Partit Socialista i el Partit Popular viuen fins i tot una certa renaixença. Encara que no pertanyen directament al Fòrum Cívic, tenen un contacte estret amb ell. El Partit Socialista ha posat inclús a disposició dels nostres representants la seua editorial a la plaça Wenzel per a una presentació pública.

—*A Txecoslovàquia fins ara ha faltat una figura líder com és Pozsgay a Hongria o Walesa a Polònia. ¿Podria ser vostè qui assumira aquest paper?*

—Si la societat em considera com el seu portaveu, llavors no, perquè em

sentiria cridat a això. Però si algú escriu al llarg de la seua vida la veritat, sense tenir compte de les conseqüències, de segur que esdevé una autoritat política en un règim totalitari, encara que no ho vullga.

—*¿És que vostè no ho vol?*

—No m'emprenya que la gent m'impulsi a fer aquest paper. Estic preparat i potser també sóc capaç d'acceptar-lo per poc temps.

—*¿Què vol dir «per poc temps»?*

—En aquesta etapa de transició tal vegada es necessiten representants simbòlics que no són polítics, però que donen expressió a les esperances de la societat. Ara bé, jo espere que ben aviat hi haurà una nova direcció política professional de manera que jo puga tornar a la meua feina, al teatre.

—*¿S'ha compromès políticament de*

«És clar que ara més que mai no es pot escriure literatura».

tal manera que no pot escriure res?

—De moment no tinc temps ni per a escriure les proclames i resolucions del Fòrum Cívic. És clar que ara més que mai no es pot escriure literatura.

—*¿Des d'aquest punt de vista li sembla que el temps passat a la presó no va ser tan penós? En aquell moment podia escriure.*

—Qui crega que a la presó es pot realment escriure, s'enganya. Jo només podia escriure a la setmana una carta de quatre fulls a la meua dona sota les dificultats més grans, amb molt de soroll i una angoixa permanent. Amb aquestes cartes s'ha fet després un llibre a Alemanya. Malgrat això haig de reconèixer que m'agradaria arribar a un acord amb el ministre de l'Interior per a estar tres dies a la setmana lliure i dos a la presó per a descansar de la llibertat.

—*Senyor Havel, la decadència de poder que el comunisme està vivint actualment als estats de l'Europa de l'Est podria contribuir a fer fracassar la perestroika de Gorbaxov a Moscou...*

—No conec Gorbaxov personalment; per tant, no puc dir exactament tot el que ell espera de la perestroika. Però una cosa sabia segur: si ell posava en marxa una perestroika a la Unió

Soviètica, a l'Europa de l'Est havia de passar més aviat o més tard exactament el que ara està passant.

—*Els països que el 1968 van ofegar la Primavera de Praga amb la seua intervenció, ara són països reformistes. I el país reformista que era Txecoslovàquia s'ha aferrissat a la posició d'aquells interventors que l'ajudaren «fraternament». Més absurd no podia ser.*

—No és gens impossible que tots aquells estats que hi participaren, en pocs dies se n'hagen distanciat.

—*Hongria i Polònia ja ho han fet. Encara falten la Unió Soviètica, la RDA i Bulgària.*

—Sí, i aleshores seria l'únic país que encara veu l'ocupació com a legítima, el país que va ser ocupat. Absurd.

—*Entre les demandes del Fòrum Cívic hi ha la dimissió dels responsables de la intervenció de 1968: Husak, Jakes, Fojtik, Indra, Hoffmann, Zavadil. ¿Podran ara gaudir en pau i tranquil·litat la seua pensió?*

—El primer ministre Adamec sembla que ha dit que està contra un ajust de comptes sanguinari. La gent que ha viscut tota la vida ajustant comptes de manera cruel als seus adversaris, pensen obertament que qualsevol altra perso-

na raona igual que ells. Tenen pànic que nosaltres els volguérem penjar. Quan jugaven de nit a cartes i no tenien temps d'escoltar Ràdio Europa lliure, on nosaltres parlàvem, i després quan llegien de matinada els informes policials secrets sobre nosaltres, els entrava la por d'un ajust de comptes cruel.

—*¿No és comprensible aquesta por per tot el que li han fet al país?*

—Cap dels meus companys pensa en una cosa així. Jo personalment en done per content si aquesta gent continua vivint a les seues vil·les luxurioses que s'han construït i no intervenen en la política d'aquest país.

—*¿Vostè també estava preparat perquè algú encara podria tornar-se en-rere?*

—La situació era tan oberta. No sabíem què podia passar. Teníem informacions segons les quals les forces de l'aparat de seguretat es mobilitzarien a les ordres del comitè central. Però és bastant clar que avui a Europa i en el món no seria concebible una acció violenta de la policia i l'exèrcit. Jo esperava per tant que no acabaria en un vessament de sang. El moviment ciutadà ja no s'hauria pogut parar ni amb una acció violenta.

Martin Pollack
© Der Spiegel